

Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»
Полтавський інститут економіки і права

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ

**МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної науково-практичної конференції**

17-18 травня 2023 р. || м. Полтава

УДК 330.111.66(477):34

Редакційна колегія

Надія Мякушко – докторка філософії у галузі політичних наук, кандидатка політичних наук, доцентка, в. о. завідувачки кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти, директорка Полтавського інституту економіки і права (**голова**).

Роман Шаравара – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри правознавства та фінансів, перший заступник директора Полтавського інституту економіки і права.

Руслан Басенко – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора з науково-педагогічної роботи, міжнародної та грантової діяльності, завідувач кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права (**відповідальний редактор**).

Сергій Короед – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правознавства та фінансів Полтавського інституту економіки і права.

Валерій Бебик – доктор політичних, кандидат психологічних наук, професор, професор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, лауреат Державної премії імені І. Франка в галузі інформаційної діяльності та Міжнародної премії імені М. Гоголя.

Олександр Лавріненко – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу теорії і практики педагогічної освіти Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Ольга Бацман – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права.

Наталія Рябокін – кандидатка філологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри філології та соціально-гуманітарних дисциплін Полтавського інституту економіки і права.

Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу : Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 травня 2023 р. / Полт. ін-т економіки і права ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна» ; ред. колег. : Н. Мякушко (голова), Р. Шаравара, Р. Басенко та ін.; відп. ред. Р. Басенко. Полтава : ПІЕП, 2023. 430 с.

У збірнику матеріалів представлено доповіді та повідомлення наукового зібрання вчених, організаторів освіти, науково-педагогічних працівників, фахівців-практиків, здобувачів різних ступенів освіти, які присвячені аналізу політико-правових, соціально-філософських, освітньо-педагогічних, фінансово-економічних та інших вимірів інноваційного розвитку України та світу. Окремо звернено увагу на протидію України російській військовій агресії та окреслено шляхи повоєнної відбудови країни.

Матеріали збірника будуть цікавими вченим, викладачам і здобувачам освіти, усім, хто залучений до науково-теоретичного аналізу сучасного світу.

ISBN 978-966-388-666-4

DOI: <https://doi.org/10.36994/978-966-388-666-4-2023-430>

УДК 330.111.66(477):34

**Рекомендувала до друку вчена рада
Полтавського інституту економіки і права
13 червня 2023 року, протокол № 6**

Автори несуть особисту відповідальність за повноту висвітлення досліджуваного питання, системність викладу матеріалів, достовірність наведених фактів та їхню автентичність, правильне цитування, академічну доброчесність.

Статті друкуються в авторській редакції.

© Полтавський інститут економіки і права, 2023

© Колектив авторів, 2023

ЗМІСТ

Передмова	13
Розділ 1	
Україна в умовах воєнного стану: теоретико-концептуальні та праксеологічні виміри	
Tadeusz Pokusa Internet jako globalny łańcuch dostaw i jego bezpieczeństwo	14
Władysław Wornalkiewicz Cyberbezpieczeństwo.....	16
Jakub Fikus, Damian Skórńóg Impact of stakeholder relationship management on resistance to supply chain disturbances in Ukraine	21
Marcin Oleksiuk, Paulina Szastaj Nuclear energy as an element of economic cooperation between Poland and Ukraine in terms of economic and social security	24
Filip Pokusa, Kasper Pokusa Zarządzanie obywatelskie jako obraz administracji postmodernistycznej	29
Сергій Гладкий Правосвідомість українського суспільства в системі актуальних смислових координат	33
Олександра Кармаза Визнання та виконання рішень суду України та Європейського Союзу: загальні положення	35
Сергій Короед Особливості цивільно-правового регулювання відносин у зв'язку із воєнним станом.....	38
Ірина Кресіна Українська конституційно-правова традиція: державотворчий потенціал в умовах глобальних викликів	41
Олександр Лук'яненко Цифрові інструменти збереження об'єктів культури України в часи війни	47
Руслан Басенко Історико-педагогічний підхід у дослідженні генези ідеї цілісної освіти особистості	50
Федір Медвідь, Аліна Красун, Артур Бурлака Геополітична доктрина Юрія Липи: питання теорії та історіографії	51
Олександр Пилипенко Енергетична безпека країн Європейського Союзу та України: нові виклики та загрози	54
Віра Явір Політика України з дезінтеграції РФ	59
Svitlana Kravchuk Effective factors of the integration of internally displaced persons to the local community	63

Валентина Стрілько

До питання про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні 65

Костянтин Базиліук

Аналіз зміни векторів громадської участі під час воєнного стану 68

Alina Bezugla

Post-war reconstruction of Ukraine 71

Олександр Білик

Інвестиції у сільське господарство в післявоєнний період: перспективи та виклики 74

Каріна Д'яченко

Військово-стратегічні аспекти міжнародної підтримки України 76

Розділ 2

**Політико-правові, соціально-економічні та культурно-освітні
виміри життя України в умовах воєнного стану
та перспективи відбудови**

Ганна Ємельяненко

Особливості взаємозв'язку філософії, психології та права в поглядах К.Ясперса. 78

Леся Лебедик

Шляхи розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти 80

Микола Рогоза, Василь Перебийніс

Причинно-наслідкові зв'язки післявоєнного відновлення економіки та підготовки фахівців з вищою освітою: загрози, ризики, наслідки 83

Віктор Стрельніков

Шляхи удосконалення підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі неперервної освіти 87

Геннадій Аванесян, Анна-Марія Дерюга

Принцип соціальної справедливості як основа податкової системи 90

Юлія Калюжна

Геополітика продовольчої безпеки у вимірі російсько-української війни 93

Михайло Коваленко, Ольга Андріянова, Андрій Артем'єв

Археологічні дослідження населення Полтави в різні історичні епохи в контексті історико-культурних практик 96

Алла Кравченко, Ірина Протопопова

Проблемні аспекти міжнародного усиновлення дітей в Україні 98

Інна Пивовар

Роз'яснення щодо реалізації права людини на звернення в умовах воєнного стану 101

Сергій Приходько, Дмитро Бублик

Особливості української моделі децентралізації влади 103

Андрій Шабалін

Застосування цифрових технологій у цивільному судочинстві США 105

- кладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.
9. Лебедик Л. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів для закладів позашкільної освіти. *Лише той Учитель, хто живе так, як навчає* : матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю, присвяченої Всесвітньому дню філософії (Полтава, 17 листоп. 2022 р.) / уклад. : Л. Литвинюк, М. Чиркова. Полтава : ПАНО, 2023. 298 с. С. 240–244.
10. Стрельников В. Ю. Развитие профессиональной компетентности учителей в учреждениях послыдипломной освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук. К., 1995. 24 с.
11. Стрельников В. Ю. Философские основы проектирования дидактических систем в русле компетентностного подхода. *Теоретико-методические основы внедрения компетентностного подхода в высшей школе* : монография / под ред. д. пед. н., проф. В. Ю. Стрельникова. Харьков : Издательство Иванченко И. С., 2018. С. 9–28.
12. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L.V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>
13. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*. 2020. Volume 8. № 3. pp. 472–484.

**ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ ПІСЛЯВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ТА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ:ЗАГРОЗИ, РИЗИКИ, НАСЛІДКИ**

Микола Рогоза,

д.е.н., професор, завідувач кафедри
економічної кібернетики бізнес економіки та інформаційних систем,
Полтавський університет економіки і торгівлі,

Василь Перебийніс,

д.е.н., професор, професор кафедри
економічної кібернетики бізнес економіки та інформаційних систем,
Полтавський університет економіки і торгівлі,

Проблеми післявоєнного відновлення економіки та функціонування закладів вищої освіти (ЗВО) у сучасних умовах пов'язані із ризиками та факторами впливу внутрішнього та зовнішнього середовища, що формуватимуться у конкурентному середовищі і будуть мати значну динаміку змін під впливом ринкових відносин та наслідків війни. Крім того, особливості формування ризиків та факторів впливу також пов'язані із процесами інноваційного розвитку, інформатизації суспільства, стрімкого науково-технічного прогресу в освітній галузі та економіці, динамікою зміни вимог ринку праці, а головне готов-

ності випускників закладів вищої освіти адаптуватись до складних процесів турбулентності таких процесів в економіці.

Розглядаючи проблему розвитку закладів вищої освіти (ЗВО), науковці звернули увагу на необхідність перегляду стратегічних орієнтирів і підходів до управління діяльністю освітньої установи, розробку концептуальних засад управління вищим навчальним закладом з позиції суб'єкта ринку освітніх послуг. Виділяючи у меті дослідження названі засади, була також звернута увага на обґрунтування наукової бази адаптації ЗВО у сферу ринкових відносин в сучасних умовах динаміки змін та вимог до фахівця на ринку праці [1].

Серед проблем розвитку ЗВО дослідниками часто виділяють управлінську кризу, яка пов'язана з невідповідністю існуючої системи управління сучасним умовам діяльності, відсутністю необхідної структури, механізмів для управління та аналізу процесів. При цьому науковцями виділялись проблеми внутрішнього характеру, оскільки ЗВО залишаються такими, що не були зорієнтовані на досягнення економічного результату, досягнення мінімального рівня витрат, у яких була завищена чисельність персоналу, низька «продуктивність», неконкурентоспроможність випускників. Проблемою завжди залишалась невирішена задача поєднання результатів від факторів впливу та ризиків, що формуються у внутрішньому та зовнішньому середовищі діяльності закладу вищої освіти, для вирішення проблем управління ЗВО.

Метою дослідження була спроба дослідити фактори (зовнішнього та внутрішнього середовища) впливу на формування траєкторії розвитку та ідентифікувати загрози, ризики та наслідки такого впливу для розроблення концептуальних засад управління ЗВО як суб'єктом ринку освітніх послуг та обґрунтування наукової бази адаптації їх у сферу ринкових відносин.

В процесі роботи над поставленою проблемою дослідження було ідентифіковано та досліджено фактори, що формуються у зовнішньому середовищі, які можливо сформулювати так: обмежений обсяг економіки регіону; скорочений життєвий цикл юридичної форми суб'єктів господарювання; високий рівень динаміки кон'юнктури ринку праці; насиченість ринку праці фахівцями з фаховою підготовкою за профілем ЗВО; невизначеність перспективи роботи та побудови власної кар'єри у секторі економіки та фаху з яких вибирає майбутній студент; безучасність та невмотивованість бізнесу у формуванні і впровадженні освітніх програм; низький рівень комунікації бізнесу із ЗВО (бажання отримувати готового фахівця не вкладаючи для цього ніяких ресурсів до ЗНО); нестабільність та не прогнозованість змін у правилах прийому до ЗВО (висока динаміка змін переліку дисциплін у правилах прийому); погіршення якості знань випускників шкіл з дисциплін (особливо) математичного циклу, невмотивованість (як наслідок впливу недоліків правил прийому до ЗВО) до вивчення дисциплін, що формують знання із середньої освіти (негативний наслідок орієнтації тільки на дисципліни ЗНО), обов'язковість акредитації кожної освітньої програми в межах спеціальності, суб'єктивність оцінки результатів акредитації освітніх програм (за відсутності індикаторів визначення рівня якості). Наслідком впливу останнього сформувався окремий (переважний та постійний) процес, який вимагає задіяння значних ресурсів та потенціалу науково-педагогічного персоналу на процесі виконання і підготовки необхідної інфор-

мації (документації) значної за обсягами акредитації (освітніх програм, їх рівнів, значний рівень суб'єктивності підходу (на думці експерта) до оцінки результатів реалізації освітніх програм та розвитку викладачів. Характер цього впливу на наукову та професійну діяльність у організації та проведенні процесів наукової та освітньої діяльності має вид негативного, оскільки витрачається переважний ресурс часу за рахунок якості всіх інших процесів.

Фактори внутрішнього середовища необхідно виділити наступні: перевантаженість напрямками роботи НПП; значний рівень документозвітності; невмотивованість до формування ОП з необхідним рівнем міждисциплінарної підготовки (наслідок внутрішньої конкуренції); низький рівень комунікації із бізнесом, значні затрати фінансових витрат та часу на проведення акредитації за окремими освітніми програмами.

Сформовані ризики під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища: невідповідність структури підготовки фахівців та кількості ЗВО потребам економіки регіону; недобір студентів на бакалаврський рівень (навіть на бюджетні місця); вплив науково-педагогічних кадрів із ЗВО; загроза корпоративній культурі та внутрішній конкуренції у ЗВО; втрата міждисциплінарності підготовки фахівців за освітньою програмою (зниження рівня якості фахівців); розпорошення кадрового потенціалу ЗВО.

Пропозиції для зменшення рівня загроз від можливих ризиків:

створити систему прогнозованості та стабілізації рівня динамічності змін правил прийому до ЗВО (необхідно для створення системи мотивації у навчанні випускників школи за всіма навчальними дисциплінами, а не тільки для дисциплін, що виносяться на ЗНО та забезпечує необхідний рівень знань для навчання у ЗВО);

змінити організацію підготовки фахівців за освітніми програмами ЗВО, коли вузька направленість відбувається з першого та до останнього семестру навчання (знижується міждисциплінарність підготовки та відбувається концентрація освітнього процесу в межах однієї випускової кафедри);

наслідком цього буде можливість формування освітньої траєкторії студента за освітньою програмою на умовах сформованих компетенцій для даної спеціальності галузі знань в перших семестрах навчання, а потім – за освітньою програмою (вирішується одночасно проблема міждисциплінарної підготовки за спеціальністю та фахової за освітньою програмою на умовах того, що студент уже розуміє власну траєкторію розвитку);

студент при таких підходах організації освітнього процесу також отримує можливість (за бажанням) отримувати освіту паралельно за іншим фахом цього ЗВО (це певною мірою надає перспективи його розвитку в умовах динамічності процесів в суспільстві, економіці, виробництві, а також надає можливість обґрунтовано вибирати інший фах на основі вже власного досвіду розуміння свого майбутнього);

акредитацію проводити по галузі знань за спеціальністю, а не по освітнім програмам (це зменшує рівень завантаженості НПП кафедр у підготовці необхідної інформації та рівень фінансових витрат, забезпечує формування ефективності використання всіх ресурсів ЗВО (кадрових, фінансових) та наукових

досліджень (за рахунок ефективності використання часу НПП), що також забезпечує, як наслідок, рівень якості підготовки фахівців;

назрілу проблему оптимізації структури ЗВО регіонів під сучасну економіку необхідно розпочати вирішувати.

Програми та ІТ-проекти Полтавського університету економіки і торгівлі, які реалізовані та суттєво зменшують рівень загроз, які формуються під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, та надають підстави для оптимістичного сценарію подальшої якісної реалізації підготовки фахівців за освітніми програмами [2]:

комплексна автоматизація процесів управління життєдіяльністю університету, шляхом інтеграції спеціалізованих підсистем в єдине інформаційне середовище;

мультимедійне забезпечення навчального процесу в університеті з активним впровадженням інтерактивних відеосервісів;

сучасні бібліотечні технології що тісно інтегруються з системою ДН (дистанційного навчання), дозволяють працювати з наявним контентом медіатеки;

впровадження сучасних дистанційних технологій навчання, в межах реалізації програми педагогічного експерименту в 2011-2015рр.;

активна інтеграція в світове освітнє середовище (проекти TEMPUS, приведення навчального контенту до вимог SCORM);

створення навчально-виробничого комплексу «Віртуальне підприємство»;

впровадження мобільних технологій навчання (m-Learning), що передбачають створення спеціалізованих версій навчального кросплатформного контенту;

запровадження «хмарних» технологій;

корпоративні соціальні проекти та ін.

Таким чином, вирішення проблем підготовки післявоєнного відновлення економіки потребує розуміння аспектів підготовки фахівців та розвитку економіки, розглядаючи їх у сукупності взаємозв'язків і взаємообумовленості, що вимагає змін стратегії реформування економіки [3, с. 212] та розуміння ціни підготовки фахівців, здатних виконувати завдання повоєнного відновлення та соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Моргулець О. Б., Концептуальні засади управління ВНЗ як суб'єктом ринку освітніх послуг/ О. Б. Моргулець/ Ефективна економіка № 3, 2016/-режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5219>;
2. Рогоза М.Є., Проблеми та перспективи розвитку та впровадження новітніх освітніх технологій у ЗВО в умовах турбулентності процесів діяльності. /Економіка сьогодні: проблеми моделювання та управління : матеріали Х Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 19–20 листопада 2020 року). – Полтава : ПУЕТ, 2020. – С.374-379. -режим доступу - <http://www.ek.puet.edu.ua/files/conf2020.pdf> або сайт <http://ek.puet.edu.ua/>.
3. Ткаченко В.А., Рогоза М.Є., Завгородній К.В., Реструктуризація національної держави чи проектування майбутнього/В.А. Ткаченко, М.Є. Рогоза, К.В. Завгородній/Уведення в теорію причинності наслідків: концепт.-аналіт. альм. в 7 томах./ Т.3: Природні підгрунття розвитку нової суспільної формації/ С.В.

Войт та ін.- –Днепр: ДУАН, Монолит, 2018. – 209 – 275 с. -режим доступу-
<http://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1500/3/%d0%a2%d0%9e%d0%9c%203.pdf>.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДІ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Віктор Стрельніков,

*д. пед. н., професор, професор кафедри філософії і економіки освіти,
Полтавська академія неперервної освіти імені М. В. Остроградського*

Пошук шляхів удосконалення підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі неперервної освіти об'єктивно викликаний необхідністю вироблення філософських засад неперервної освіти вчителів, що має гарантувати високий рівень їхньої професійної компетентності і професійного розвитку. Шляхи удосконалення підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі неперервної освіти чітко не визначені, це й зумовлює актуальність теми дослідження.

Удосконалення неперервної освіти педагогів привертає увагу багатьох вітчизняних дослідників, які вбачають шлях забезпечення продуктивності неперервної освіти на основі врахування її професійної спрямованості, специфіки особистості споживачів освітніх послуг, його інтересів, схильностей і здібностей (Н. Батечко [1], Л. Лебедик [2–7; 11–13], С. Лейко [8], Л. Ворона, І. Калініченко, Л. Оліфіра, С. Шара [13] та ін.).

Шляхи удосконалення підвищення кваліфікації педагогічних працівників у закладі неперервної освіти є втіленням основних принципів побудови підвищення кваліфікації, які виконують регулятивну функцію. До шляхів удосконалення підвищення кваліфікації відносимо:

- забезпечення цільового призначення курсів підвищення кваліфікації;
- утілення комплексної, інтегрованої і окремої дидактичної мети курсів підвищення кваліфікації;
- забезпечення зворотного зв'язку;
- забезпечення взаємопов'язаності знань з досвідом слухачів курсів підвищення кваліфікації [9, с. 230; 10, с. 164].

Проаналізуємо можливості кожного з виокремлених шляхів підвищення кваліфікації педагогічних працівників для удосконалення цього процесу.

Шлях забезпечення цільового призначення курсів підвищення кваліфікації вимагає, щоб наповнення компетентісно-орієнтованої інформації відбувалося на основі дидактичної мети: для досягнення пізнавальної мети (нові фахові знання) інформація будується за гносеологічною ознакою; для досягнення мети діяльності (нові знання технологій, методичні знання), застосовується операційний підхід подачі інформації, створюються змістові модулі операційного типу [2, с. 215–219; 9, с. 230; 10, с. 162–163].

Шлях утілення комплексної, інтегрованої і окремої дидактичної мети курсів підвищення кваліфікації визначає структуру програми означених курсів підвищення кваліфікації вчителів: комплексну дидактичну мету реалізують

Наукове видання

**ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
ВИКЛИК ГЛОБАЛЬНОГО СВІТУ**

**Збірник матеріалів
VII Міжнародної науково-практичної конференції
17-18 травня 2023 р., м. Полтава**

Відповідальний редактор – *Руслан Басенко*
Комп'ютерний набір – *автори рукописів*
Технічне редагування та верстка – *Ася Андрусова*

Електронне видання
Підписано до оприлюднення 19.06.2023 р.
Формат 60x84/16. Гарнітура Georgia
Ум. друк. арк. 27,3